

Reformacija ali protestantizem

Reformacija je ime za versko prenovitveno gibanje v Evropi v 15.stol., predvsem pa v 16.stol. To gibanje je začel Martin Luther.

Cerkev je bila v tistem času zelo materialna in nemoralna. Protestanti so hoteli nazaj prvotno krščanstvo. Leta 1517 je Martin Luther na cerkev pribil svojih 95 tez, kako naj bi bilo treba prenoviti, spremeniti cerkev. Problem je bil v odpustkih, saj so tako verniki plačali svoje grehe. Denar je bil uporabljen za gradnjo velikih, razkošnih cerkva. Luther je bil za to, da bi bila Biblija v maternem jeziku, v jeziku naroda. Pomemben je bil kot prevajalec Biblije leta 1534. Ta prevod je zelo pomemben, saj je tudi prvi slovenski prevod Biblije temeljil na Luthrovem prevodu, ki je prevajal iz hebrejskega in grškega originala. Prvi slovenski prevod biblije je napisal Jurij Dalmatin leta 1584. Naslov je Biblija, tu je vse svetu pismu.

Poleg Dalmatina je bil pomemben tudi Sebastijan Krelj, ki je napisal Otročjo biblijo in Postilo slovensko.

Prvo slovensko slovnico v latinščini je napisal Adam Bohorič. Delo se imenuje Zimske urice (Articae horulae); govorimo tudi o metajeziku.

Luther je bil tudi za to, da so molitve in nabožne pesmi v maternem jeziku, zato nastane veliko prevodov. Prevladujejo pa neumetnostna in polumetnostna besedila.

Pomen reformacije pri Slovencih:

- Dobimo **prvi** slovenski knjigi □ 1550 – Katekizem in Abecednik. Knjigi sta napisani v **gotici**. Gotica □ bohoričica □ gajica (č,ž,š; še danes pišemo v gotici)
- Dobimo svojo pisavo **gotico**.
- Dobimo **temelje** slovenskega knjižnega jezika.
- V **kulturnem** smislu smo dohiteli druge evropske narode.
- Pomembna je **zavest** o skupnosti vseh Slovencev, to pa se kaže v pogovorih, s katerimi Trubar začenja svoje knjige.

Trubarjev jezik je bil **dolenjsko** obarvan jezik ljubljanskega pridigarskega izročila.

Književno delo protestantov je posledica hotenja, da bi Slovincem **približali** protestantsko vero, zlasti sveto pismo, pa tudi želja, da bi narodu pomagali iz kulturne **zaostalosti**.

En register... ena postila

Odgovori na vprašanja:

1. Trubar **nasprotuje** gradnji številnih cerkva, ker misli da si izmišljujejo. Da so prikazovanja in naročila svetnikov izmišljena, dokaže tako, da svetniki niso črni, ampak so beli.
2. Vzrok, da je duhovščina dopuščala zidavo cerkva je ta, da so preprosti ljudje verovali babskim hudičevim marinem.
3. Slaba izkušnja pri Trubarju je bila, da se je srečal s samimi praznoverniki, ki jih ni podpiral.

Besedilo o zidavi cerkva ni umetnostno, ampak **polumetnostno**. Poučna funkcija je v tem: besedilo pred **estetsko** funkcijo. Besedilo vsebuje **prvine** avtobiografske in spominske proze (pred 28 leti). **Avtobiografski** in **spominski** elementi so v besedilu zato, da povečajo nazornost in razumljivost, ter da besedilo približajo čim širšemu krogu bralcev in poslušalcev.

Dolenjsko narečne besede: oseminudvaseti, kedar, lejtj, per, inu, gospud, rojeniga domu, ludje, nuč, blagu, imejtj, s tejm

Vulgarizmi: baba, kurba, štala, zludijeva baba

Popačenke: ofrovati, farmošter, klošter, gvant, undu, lebati, glih

Vrstna oznaka:

Postila (pomeni)

- Sinonim za pridigo ali homilijo (preprosta pridiga)
- Zbirka pridig ali homilij
- Razlaga cerkvenih resnic oz. biblijskih tekstov

Drugi brižinski spomenik je **pridiga** o grehu in pokori. Pridiga mora imeti **sporočilo** oz. **nauk**. Pridiga je cerkveni govor.

V dobi protestantizma so bile najpogostejše besedilne vrste:

- molitve
- katekizmi
- prevodi sv. pisma
- pridige in cerkvene pesmi

Jezik:

Izraziti vplivi nemščine: ena baba, ti preprosti ljudje,... (vpliv nemškega člana)

Lastnosti jezika v besedišču: preprostost, razumljivost, nazornost, slikovitost

Pomembna Trubarjeva dela: Catechismus, Ta evangelij sv. Matevža, Ta prvi dejl tega noviga

testamenta, Slovenska cerkovna ordninga, Tri duhovske pejsni...

Ta stara božična pejsen

Ta pesem je bila objavljena v Trubarjevi pesmarici iz leta 1584. Pesem ni izvirno besedilo, ampak gre za prevod nemške cerkvene pesmi iz 15.stol. (po nekaterih virih naj bi bila pesem še starejša). Prevajalec in avtor besedila nista znana.

Za protestantske prevajalce je značilno, da so prevajali bolj po svoje, zato takšen prevod imenujemo priredba.

Odgovori na vprašanja:

1. Besedilo govori o brezmadežnem spočetju Jezusa. V tem besedilu je na koncu tudi zahvala, ker je bog poslal svojega sina. Pri tem govorimo o odrešenju.

Pesem je brez ritma, rime in ponavljanj. Pesem nima kakšnega določenega pesniškega ritma. Tak verz imenujemo silabični ali zlogovni verz. To je verz v katerem ni pomembno enakomerno menjavanje naglašanih in nenaglašanih zlogov, ampak temelji na stalnem številu zlogov.

Danes ima to besedilo večjo kulturno zgodovinsko umetnost kot umetniško. Pravimo da ne gre za lirsko, pesniško besedilo, ampak gre za verzifikacijo.

Protireformacija

Protireformacijsko požiganje knjig je prizaneslo Bibliji, saj so se zavedli pomena prevoda te knjige. Po Dalmatinovi bibliji je Janez Čandek priredil delo Evangeliji inu listovi (Evangeliji in pisma). To delo je kasneje leta 1613 jezikovno uredil škof Tomaž Hren in ga še enkrat izdal. To pa je tudi edino pomembno delo, ki je ostalo iz obdobja protireformacije.

V Nemčiji je bil sklenjen verski mir, ki naj bi načeloma veljal tudi v Avstriji, v deželah, kjer so živeli Slovenci. Vendar pa je oblast začela preganjati protestante in sicer z izgoni, prepovedmi pridiganja, denarnimi kaznimi (v 70. letih 16.stol.).

Leta 1598 pa je izšel ukaz o prepovedi delovanja vseh protestantskih ustanov. Zdaj se pojavijo verske komisije pod vodstvom ljubljanskega škofa Tomaža Hrena.